

Национален съвет за журналистическа етика

РЕШЕНИЕ № 29/30.06.2021 г.

Комисията по журналистическа етика на свое редовно заседание на 30.06.2021 г. в състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Нели Огнянова

ЧЛЕНОВЕ:

Александър Кашъмов

Бойко Василев

Весислава Антонова

Гена Трайкова

Диляна Илиева

Даниела Тренчева

Ирина Недева

Илия Вълков

изслуша доклада по жалба вх. № 08-039 срещу ВТВ за част от предаването „Тази сутрин“ от 31.05.2021г.

Комисията констатира следното:

I. ПРОЦЕДУРА

1. Жалбата е допустима по смисъла на чл. 7 и чл. 8 от Правилника за дейността на Комисията по журналистическа етика. Подадена е в срок и съдържа всички необходими за това реквизити.
2. Копие от жалбата и искане за становище е изпратено до са изпратени до ВТВ.
3. По повод на жалбата е постъпил писмен отговор от ВТВ

II. ЖАЛБИ

В жалбата на Г.Н. се твърди, че има нарушение на нормите на Етичния кодекс.

Според жалбоподателя:

1. Интервюираната д-р П. „не е правила проучвания за ефективността на маските и в предаването неправилно представя научния консенсус по отношение на ползата от маските за контролиране на пандемията и решенията на Центровете за превенция и контрол на заболяванията на САЩ (CDC).“

2. Не е вярно твърдението на д-р П., че маските в САЩ са отменени, защото не предпазват („Маските в САЩ падат, защото тяхната Национална агенция по изследване ефективността на предпазните средства изследва 92 вида маски от различен вид и доказва, че те не предпазват с изключение на FFP2, която има 95 защита и това е една от причините. Просто аргумента е чисто научно обоснован, а не се дължи на други съображения“).

CDC промени само препоръката за използване на маски от ваксинирани лица, а не за всички. Причината за отпадането на маските за ваксинираните не е свързана с доказателства за неефективността на маските. CDC допуска отпадане на маските за ваксинирани, защото последните проучвания потвърждават, че ваксините са ефективни и има по-малък риск ваксинираните да разпространяват инфекцията. Подробната обосновка на позицията на CDC е дадена в сайта за проверка на факти на Ройтерс, който коментира фалшива новина, подобна на тази, разпространена от д-р П. Журналистите би трябвало да се подготвят за подобни предавания и да познават фактите, за да могат да изразят критични позиции към неверните факти в позициите на техните гости. А в случая журналистът не само, че не изрази критична позиция, а почти повтори фалшивата новина, описана от Ройтерс, като зададе въпроса „Напразен ход ли е било носенето на маски повече от година“. Гостът, който трябваше да представя позицията „За маските“, същото не забеляза грешните факти в позицията на д-р П.

3. Не е вярно твърдението на д-р П., че „вече има 67 научни изследвания, които са с научна достоверност, а не просто научни изследвания, които доказват неефективността на маските и по-лошо дори, те водят до увреждания, които в определени случаи могат да бъдат с доста неприятни последици, особено при деца или хора с увреждания“. Здравните власти препоръчват носенето на маски, защото проучванията показват, че те са ефективни за намаляване на разпространението на инфекцията. Например позицията на CDC е, че експерименталните и епидемичните проучвания показват, че маските водят до намаляване на разпространението на SARS-CoV-2. Според здравните власти в САЩ, проучванията показват, че използването на маски няма значими отрицателни здравни последици. Прегледът на литературата също показва, че няма 67 научни изследвания, които да доказват неефективността на маските.“

Исканията към Комисията в жалбата са: КЖЕ да постанови нарушение на Етичния кодекс на българските медии. Медията да публикува/разпространи поправка.

III. РАЗПОРЕДБИ ОТ ЕТИЧНИЯ КОДЕКС НА БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ, ЧИЕТО НАРУШАВАНЕ СЕ ТВЪРДИ:

1.1.4 Ясно ще разграничаваме фактите от коментарите и предположенията.

IV. СТАНОВИЩЕ НА ОТВЕТНАТА СТРАНА

По преписка с вх. № 08-038 е постъпило становище на ответната страна.
 Ответната страна изразява следното становище:

„Във връзка с подадената пред Комисията жалба № 08-038 / 2021 г. от Г.К., за нарушение на чл. 1.1.4. от Етичния кодекс на българските медии, при гостуване на д-р А. П. и д-р С. Х., считам изложените в жалбата твърдения за голословни и неоснователни.

Неоснователни са твърденията за осъществени фактически състави на нарушението, посочено в жалбата. Преди всичко следва да се посочи, че предаването „Тази сутрин“ се излъчва живо в програма bTV, включително и изданието на 31.05.2021 г. Същото е актуално – публицистично, ежедневно и в него се излъчват различни позиции и мнения по актуални теми, т.е. търси се плурализъм на гледните точки с цел най-пълно и всеобхватно информирание на зрителската аудитория.

В цитираното издание, гостите са коментирали противоепидемичните мерки по актуалната тема за вируса Covid – 19 и по-специално носенето на маски на открито и закрито. Темата е актуална, доколкото в световен мащаб случаите на Covid – 19 са намалели към момента на предаването. Коментирането на необходимостта от определени мерки и т.нар. разхлабване на други е направено на база практики, изследвания и протести в различни страни, свързани с темата за противоепидемичните мерки. В процеса на проведена дискусия са изложени позициите и на двамата участници, които са медицински специалисти, а не са събрани под формата на журналистически репортаж . Цитирани са коректно резултатите и препоръките на агенциите от САЩ, включително и по начина, описан от жалбоподателката и препратката ѝ към статия на Информационна агенция Reuters.

Паралелно, още в началото, както и в хода на разговора, видно от видео съдържанието, водещият З. Й. в съответствие с етичните правила въвежда темата относно необходимостта на противоепидемичните мерки под формата на въпрос *„...Битката с COVID- 19 обаче не завършила, а на преден план излизат въпросите кои от правилата да останат, кои действително свършиха работа и най-вече трябва ли да свалям маските след ваксиниране?“* В хода на дискусията водещият задава уточняващи въпроси, не взема позиция. Препраща и задава въпроси и към двамата участници в разговора – като подлага под въпрос всяко от мненията на участниците, който въпрос е отправен като търсено мнението на другия участник, напр. относно позицията на д-р П. за неефективността на маските отправя въпроси веднага към д-р Х. *„... да чуем д-р Х. – „Спасиха ли човешки животи Маските? Помагат ли?...“* и гостът излага противоположна позиция на тази на г-жа П. Задава въпроси относно необходимостта и местата, за които да бъдат носени предпазни маски и т.н. Като експерти лицата излагат гледните си точки по противоепидемични мерки – по-добра хигиена и др. Гостите в студиото, противно на твърдението на жалбоподателката, че и двамата гостуващи са имали една и съща позиция. Напротив, всеки заема различна и позиция, макар и по определени подвъпроси да имат подобна позиция. Накрая на разговора дори, водещият Й. противопоставя дадени вече пред други медии позиции на гостите под формата на въпрос към другия участник.

Изискванията на демократичния плурализъм са тези, които са в основата на представянето посредством способите на журналистиката и медиите на различните гледни точки. Само на основата на критиката и представянето на различни, противоположни позиции от лица – специалисти в дадена област, се изгражда по-добра информираност на зрителската

аудитория. Това представяне ѝ дава възможност сама да събере, анализира и при желание допълнително да потърси информация, точно с цел изграждане на собствено мнение и пълна информираност.

С оглед изложеното, считаме, че не е извършено нарушение на Етичния кодекс на българските медии и подадената жалба № 08-038 / 2021 г. се явява неоснователна.“

V. ФАКТИ

Жалбоподателят предоставя линк към предаването от 31.05.2021г., както и линкове към Центровете за превенция и контрол на заболяванията на САЩ и Ройтерс, с цел сравняване на изнесените данни.

В посочената от жалбоподателя част от предаването „Тази сутрин“ водещият разговаря с двама гости в студиото д-р А. П. и д-р С. Х. Темата изписана по време на интервюта е: „За“ и „против“ носенето на маски.

VI. МОТИВИ

КЖЕ разгледа жалбата и приложения към нея линк от предаването. Предаването съдържа обсъждане дали трябва да бъдат променени мерките срещу COVID-19, включително задължението за носене на маски – и в такъв контекст се обсъжда ефективността на маските.

Относно разпоредбата от Етичния кодекс, за чието нарушаване се твърди:

1.1.4 Ясно ще разграничаваме фактите от коментарите и предположенията.

Комисията за журналистическа етика потвърждава позицията си, че медиите дължат **изключително внимание към всички компоненти на новинарството особено по време на пандемия, застрашила реално общественото здраве:** изборът на източници на информация, актуалност, пълнота и точност на данните, подборът на участници, излаганите сравнителни данни и оценки на мерките за противодействие на епидемията и др.

1) **Изборът на събеседник** в случая се определя от основния въпрос, който медията би желала да обсъди и за който има информационен повод – мерките за противодействие на коронавируса и в частност превантивната функция на маските. От тази гледна точка поканените гости са релевантен избор на разумно основание.

2) **Изборът на източници** също отговаря на изискването за внимателен подбор. Събеседник се позовава на изследване на Центровете за превенция и контрол на заболяванията на САЩ (CDC) . Компетентността на госта не може да бъде поставена под съмнение изначално или само, за да може водещият да прояви критичност. В случая

изслушването и задаването на въпроси, както и присъствието на втори експерт в студиото с цел дискусия по темата, са достатъчно адекватни.

3) Дискусията се води **в живо предаване** на електронна медия. Живите предавания налагат по-високи изисквания към участващите журналисти. **Очаква се те да бъдат подготвени за участието на всеки събеседник** и да са запознати с фактите в областите, които ще бъдат засегнати в разговора, за да могат своевременно да поставят уточняващи или допълващи въпроси, както и да изразят критични позиции към недостатъчно добре защитени тези от гостите. В случая водещият се отнася с необходимото внимание към темата и необходимото уважение към позициите на събеседниците си. Опитът да научи повече от експертите не го поставя в ситуация на безкритичност. Освен това не може да се очаква водещият да познава всички факти, нито в живо предаване да има предварителна информация какви мнения ще изкажат гостите му.

По този въпрос КЖЕ смята, че живите предавания имат своите особености, като особено важна е ролята на редакционния екип, който помага за поставяне на най-точните въпроси, съдейства при допускане на фактически грешки за уточняване в реално време в хода на предаването и т.н., но когато не може да се реагира достатъчно бързо и убедително в студиото, това все още не е винаги нарушение на Етичния кодекс на българските медии. Комисията взема предвид още степента на евентуалната заплаха за обществения интерес, в случая общественото здраве, и степента на съучастие на медията в разпространението на неточности и неверни твърдения.

В случая разминаването на данни, предоставени от събеседниците, с данни, които ползва агенция Ройтерс, трудно е възможно да се установи по време на живо предаване.

4) Като обсъди степента на съучастие на медията в разпространението на неточности, КЖЕ не споделя виждането на жалбоподателя, че „в случая журналистът не само, че не изрази критична позиция, а почти повтори фалшивата новина, описана от Ройтерс, като зададе въпроса „Напразен ход ли е било носенето на маски повече от година?“. Въпросът не е потвърждаващ неверни твърдения, а може да доведе както до утвърдителна, така и до отрицателна теза. Според Комисията самият въпрос е покана за коментар, за *упражняване на конституционно защитеното право на изразяване на мнение*, а не разпространяване на непроверени факти или въпрос – фалшива новина.

На основание по-горния анализ КЖЕ намира, че **няма нарушение** на т. 1.1.4.

РЕШЕНИЕ:

Намира жалба с вх. No 08-038 срещу БТВ **за неоснователна** по т.1.1.4 Ясно ще разграничаваме фактите от коментарите и предположенията.

КЖЕ обаче намира за необходимо да припомни отново, че се очаква от журналистите добра предварителна подготовка, особено при водене на интервюта в живи предавания.

Необходимо е внимателно и задълбочено проучване, особено когато става дума за разработването на теми, които засягат живота и здравето на хората.

Председател на КЖЕ:

Нели Огнянова

Изпълнителен директор на Фондация "НСЖЕ":

Адриана Попова